

РОЗВИТОК І ВДОСКОНАЛЮВАННЯ ГНУЧКОСТІ

Загальна характеристика гнучкості

Гнучкість – це здатність людини виконувати рухи з максимальною (можливо більшою) амплітудою.

Відомо, що поряд з іншими якостями гнучкість багато в чому характеризує рівень здібностей людини. Ступінь гнучкості залежить від багатьох факторів: статі і віку людини, часу доби, температури й особливостей зовнішнього середовища, психологічного стану, проте не залежить, наприклад, від конституції тіла, статури.

Найменша гнучкість вранці, після сну; вона, поступово підвищуючись, ближче до вечора знову знижується. Гнучкість обмежується, насамперед, напруженням м'язів-антагоністів, тому велике значення має здатність до розслаблення м'язів, що розтягуються. Зважаючи на це, будь-яке напруження м'язів необхідно чергувати з розслабленням, що дає позитивний ефект. *Завдяки внутрішньому налаштуванню й емоційному збудженню можна досягти значного поліпшення показників гнучкості.*

Недостатня гнучкість ускладнює виконання вправи / дії, підвищує енергетичні витрати організму, а отже, знижує ефективність роботи в цілому. Оптимальний рівень гнучкості сприяє розвитку й удосконаленню рухових навичок, прояву спеціальних фізичних якостей, підвищенню координаційних показників, оптимізації роботи, а також значно знижує ймовірність травматизму.

Відомо, що під час виконання силових вправ у м'язових волокнах відбуваються мікроскопічні травми. Тканина відновлюється протягом 1–2 днів і нарощується. Тому *розтягування* м'язів після виконання силових вправ знижує відчуття болю й рівень накопичування молочної кислоти в м'язах, сприяє відновленню.

Розвиваючи гнучкість, варто враховувати необхідність оптимального розвитку м'язової сили. Перерозвиненість, гіпертрофованість м'язів веде до зменшення рівня гнучкості. Надлишковий обсяг м'язової маси негативно позначається на розтяжності м'язів, а *надмірна гнучкість* може викликати синдром «розбовтаних суглобів». Вправи на розтягування необхідно включати й у розминку, й у заключну частину заняття для підвищення рівня гнучкості, зменшення (зняття) напруження в м'язах.

Високий рівень рухливості в суглобах позитивно впливає на гнучкість, сприяє удосконаленню технічних показників спортсменів. Результати досліджень показують, що багатосуглобні м'язи обмежують рух більше, ніж односуглобні. Так, амплітуда руху в тазостегновому суглобі залежить від положення гомілки стосовно стегна. Наприклад, стегно зігнутої в колінному суглобі ноги можна підняти вище й, що дуже важливо, з найменшими витратами енергії. Цей факт треба враховувати, наприклад, при виконанні ударів ногами (в ударних видах єдиноборств), особливо на верхньому рівні.

✓ Для ефективного виконання рухів (технічних дій), зменшення енерговитрат і зниження рівня травматизму необхідно створювати *запас гнучкості*.

Розрізняють активну і пасивну гнучкість, активні і пасивні вправи для розвитку гнучкості.

Активна гнучкість – виконання рухів з великою амплітудою за рахунок активності власних м'язів, що беруть участь у даному русі. Розвивається за допомогою виконання махових, пружних рухів, різних випадів, нахилів, шпагатів, махів з обтяженнями тощо.

Пасивна гнучкість – результат дій зовнішніх сил (вправ з партнером, за допомогою спеціальних пристроїв тощо).

✓ *Недостатній рівень рухливості в суглобах і в цілому гнучкості* не дозволяє спортсменові виконувати рухи з необхідною амплітудою, швидкістю і силою, негативно впливає на техніку виконання вправ (спортивних рухів), а також може стати причиною травматизму.

Методика підвищення рівня гнучкості

Розвитку й підвищенню рівня гнучкості сприяє:

– дотримання основного принципу занять – *поступовість, регулярність і послідовність*;

– проведення якісної, «достатньої» розминки перед вправами на розтягування;

– виконання махових і пружних рухів;

– багаторазові повторення махових рухів й поступове збільшення їх амплітуди;

– постановка конкретної мети (наприклад, дістати ногою до натягнутої мотузки тощо);

– використання «внутрішнього фактору» – внутрішнього *налаштування*.

Вправам на гнучкість (розтягування, шпагати) повинна передувати аеробна розминка, що сприяє *розігріву* організму і м'язів, поліпшенню їх кровопостачання.

Вправи на гнучкість необхідно повторювати регулярно після виконання спеціальних вправ (спеціальної розминки) з наростанням амплітуди рухів. На етапі збільшення рівня гнучкості і рухливості суглобів вправи виконуються щодня – ранком і ввечері, із включенням махових рухів і багаторазовим повторенням різноманітних вправ у різних положеннях і варіантах. Надалі, коли вправи на гнучкість набувають *підтримуючого характеру*, доцільно застосовувати їх на кожному занятті.

Працюючи над розвитком гнучкості, необхідно виконувати рухи м'яко, плавно, у повільному темпі. Тим самим оптимізується вплив на суглоби й зменшується ймовірність травмування. *Чергування напруженого стану та розслаблення сприяє підвищенню рівня розтягування м'язів*.

Наприклад, виконуючи шпагат, треба розтягуватися до стану больового

ефекту та чергувати режими ізометричного напруження і релаксації (напружуючи м'язи ніг, піднятися якнайвище, а, розслаблюючи, – опуститися якнайнижче). Також при напруженні м'язів, піднімаючись вгору, виконати повороти тулуба то в один, то в інший бік, а розслаблюючись після повороту, щораз опускатися все нижче й нижче.

Обов'язковою умовою виконання вправ на ізометричне напруження з метою вдосконалювання активно-динамічної гнучкості є здатність оптимального переходу від розслабленого стану м'язів до напруженого і навпаки. Відчуття болю є сигналом до припинення роботи на розтягування.

З метою збільшення амплітуди рухів (за інерцією) і створення ефекту розтягування напружених м'язів, при виконанні махових рухів, можна застосовувати різного роду *обтяження*.

Для швидких дій (згідно з вимогами відповідного виду спорту) необхідно виконувати швидкі рухи на гнучкість з урахуванням етапу підготовки та рівня підготовленості конкретного спортсмена. Наприклад, махи ногами в темпі (швидко). Однак слід мати на увазі, що *різкі рухи* викликають опір організму, тому що «спрацьовує» інстинкт самозбереження, і людина при цьому напружується. А намагання розтягнути напружені м'язи призводить до їх травмування.

✓ Виконуючи вправи на гнучкість, треба довести амплітуду рухів до індивідуально-граничної межі, за якої м'язи й зв'язки розтягуються до індивідуально-можливого максимуму.

Тематичний контроль передбачає складання наступного тесту за темою «Розвиток гнучкості» (див. табл.)

Оцінка рівня фізичної підготовленості студентів

(для студентів основної, підготовчої та спеціальної медичних груп)

Вид тесту	Стать	Результат і бали				
		5	4	3	2	1
*Нахил тулуба вперед з положення сидючи, см	ч	13	11	9	6	5
	ж	20	18	16	9	7
*Нахил тулуба вперед з положення стоячи, см	ч	+10	+5	0	-5	-10
	ж	+10	+5	0	-5	-10

*Студенти спеціальної медичної групи виконують вправу, якщо вони не мають протипоказань за станом здоров'я.

Увага! Вправу слід виконувати плавно, без різких рухів, на видиху. При виконанні вправи різким рухом може *спрацювати інстинкт самозбереження організму*, внаслідок чого м'язи напружуються і не розтягуються достатньо, що, у свою чергу, призводить до погіршення результату або навіть травматизму.